

Ülemaailmne kultuuripoliitika konverents Méxicos

UNESCO eestvõttel peeti 28.–30. septembril Mehhikos México linnas ülemaailmne kultuuripoliitika konverents, kus osalesid 150 riigi delegatsioonid. Eestit esindasid Kultuuriministeeriumi kantsler Tarvi Sits ja rahvusvahelistumise nõunik Madli-Liis Parts. Fookuses oli kultuuri panus ühiskonna sotsiaalsesse ja majanduslikku arengusse, samuti kestliku arengu eesmärkide saavutamisesse. Konverentsil vastu võetud [lõppdeklaratsioon](#) kinnitab olulise põhimõtte, et kultuur on avalik hüve, ning see peegeldab maailma kokkulepet edasiste sammude osas kultuuripoliitika tugevdamiseks.

Konverentsil toimusid arutelupaneelid trendidest kultuuripoliitikas, lähiaastate väljakutsetest ja prioriteetidest. Eesti osales arutlusessioonis, mis keskendus kultuurivaldkonna tugevdamisele ja loovisikute toimetuleku toetamisele erinevate kriiside taustal, kasutades selleks ka digitehnoloogiate pakutavaid võimalusi.



Kantsler Tarvi Sits Mondiaculti konverentsil
Foto: Madli-Liis Parts

„Paistame maailmas silma sellega, et tegeleme eesrindlikult kultuuri digitaliseerimisega. Oma pärandi laialdaselt digitaalselt kättesaadavaks tegemisega loome eeldused pärandi pikaajaliseks säilitamiseks ning valdkondade vaheliseks koostööks. Näeme praegu Ukrainas, kuidas Venemaa hävitab järjekindlalt kultuuripärandit, ja peame andma endast kõik, et seista üheskoos pärandi ja kultuuri edendamise eest

kogu maailmas,“ ütles kantsler Tarvi Sits konverentsil peetud sõnavõtu järel.

Oluliste teemade seas tõusid konverentsil esile loomevabadus, loovisikute õigused ja vajadus tagada kõigile ligipääs kultuurile. Rõhutati ka, et tuleb tõhustada võitlust kultuuriväärtuste ebaseadusliku kaubandusega, mida saab edukalt teha vaid rahvusvahelises koostöös. UNESCO peadirektor Audrey Azoulay teatas varastatud kultuuriväärtuste virtuaalmuuseumi rajamisest UNESCO ja INTERPOLi koostöös, et kunstituru osalised saaksid hõlpsamalt esemete päritolu kontrollida.

Tänavu möödub 40 aastat esimesest MONDIACULT konverentsist Mehhikos. Edaspidi plaanitakse UNESCO liikmesriikide kultuuriministrite konverentsi korraldada regulaarselt iga nelja aasta järel.

UNESCO vaimse pärandi õppetoolid korraldavad veebiseminaride sarja

Pariisi Cergy Ülikooli vaimse kultuuripärandi ja kestliku arengu UNESCO õppetool kutsub kõiki huvilisi osalema oktoobrist maini vältavates vaimse pärandi ja kestliku arengu küsimusi lahkavates veebiseminarides.

Vaimse pärandi vallas tegutsevate UNESCO õppetoolide koostöös sündiva seminaride sarja juhatas 14. oktoobril sisse Tartu Ülikooli vaimse kultuuripärandi rakendusuringute UNESCO õppetooli juhataja, kultuuriteaduste professor Kristin Kuutma arutelu kestliku arengu ideaalide ja pärandipoliitikaga seotud ebavõrdsuse ilmingute teemal. Veebiseminaride sarja panustavad veel Belgia, Itaalia, Läti, Saksamaa, Türgi ja Mehhiko UNESCO õppetoolid



UNESCO rahvuslike komisjonide kohtumine

UNESCO täitevkoogu istungi raames toimus 10.–11.oktoobril traditsiooniline UNESCO rahvuslike komisjonide kohtumine, kus anti muu hulgas ülevaade esimesest Aafrika rahvuslike komisjonide regionaalsest kohtumisest Ghanas, millest võttis osa 44 Aafrika riiki. Kohtumisel võeti vastu Accara deklaratsioon, kus pandi paika prioriteetid järgneva kaheks aastaks sh. tehti ettepanek luua fond, kuhu liikmesriigid saavad teha vabatahtlikke annetusi ning kust saavad raha taotleda kõik UNESCO rahvuslikud komisjonid, et toetada UNESCO Aafrika programmi elluviimist. UK ja Kanada tutvustasid uuringut „Sites for Sustainability applicable to Biospheres, Geoparks and World Heritage Sites“, mida võiksid kasutada tööriistana UNESCO biosfäärialad ja maailmapärandi paigad.

UNESCO peakorteris avati Juri Lotmani 100. sünniaastapäevale pühendatud näitus

11. oktoobril avati UNESCO peakorteris Pariisis Juri Lotmani 100. sünniaastapäevale pühendatud näitus „Rännak Lotmani semiosfääris“. Näitus rändab 2022. aasta jooksul mitmesse Euroopa riiki ning on osa Juri Lotmani juubeliaasta sündmustest, mida tähistatakse koostöös UNESCOga.



Näituse avas Eesti suursaadik
UNESCO juures Preet Pallum
Foto: Louis Abad

Näitus tutvustab Tartu Ülikooli professorit, maailmakuulsat semiootikut, filoloogi ja kultuuriajaloolast Juri Lotmanit, kes pühendus kultuuri, kunsti ja inimteadvuse toimimise

uurimisele, olles samas erakordne inimene, kes hoidis suletud ühiskonnas avatuna nii oma kodu ukseid kui ka mõttemaailma. Näituse kujunduse kese on Juri Lotmani korter Tartus Burdenko (tänapäeval Veski) tänaval. Aastakümnete jooksul kohtusid siin teadlased, tudengid ja kultuuritegelased. See oli avar ja loov keskkond, kus sündisid lennukad ideed, mis muutsid Tartu maailmakuulsaks semiootika-keskuseks. Näitus portreteerib Juri Lotmanit kui mitmekülgset isiksust – lahke võõrustaja, pühendunud vanaisa, mitmetahuline teadlane ja süümelega intellektuaal.

Näituse sisu- ja kujunduskontseptsiooni loojad on filmikunstnik Katrin Sipelgas ja režissöör Jaak Kilmi koostöös Eesti Semiootika Seltsiga. Näituse Pariisi jõudmisele aitasid kaasa veel Tallinna Ülikooli Juri Lotmani semiootikavaramu, Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Eesti suursaadkond Pariisis ja UNESCO ERK.

Näitus jääb UNESCO peakorteris avatuks 21.oktoobrini. Juri Lotmani juubeliaasta täieliku kavaga saab tutvuda veebilehel www.jurilotman.ee.

Eesti toetab UNESCO pärandi hädaabi fondi

Eesti teeb aasta lõpus järjekordse vabatahtliku sissemakse UNESCO pärandi hädaabi fondi (Heritage Emergency Fund ehk HEF) summas 15 000 eurot. See fond toetab kultuuripärandi kaitset kriisiolukordades (nt relvakonfliktid, looduskatastroofid) ja panustab ka ennetustöösse. 2022. aastal on fondi üks prioriteete Venemaa sõjategevuse tõttu ohus olev ja kahjustada saanud Ukraina kultuuripärand. Eesti hindab selle paindliku ja kõiki kultuurikonventsioone hõlmava fondi tööd kõrgelt ja on seetõttu teinud sinna sissemakseid ka varem, aastatel 2015–2021 kogusummas 65 000 eurot. Fondi eelarve aastateks 2022–2023 on 7,4 miljonit USD.

MAB programmi arengud 2022

Lõppeval aastal on programmiga „Inimene ja biosfäär“ (MAB) seotud Eestis mitu algatust, mis tõestavad, et vajadus niisuguse programmi järele ei raage. Nii Saaremaal kui ka Hiiumaal kavandatakse biosfäärialade keskuse loomist. Mõlemad toimiksid programmi infokeskuste ja ekspositsioonidena, aga ka kestliku eluviisi ja majanduse kompetentsikeskustena. Neist esimest kavandab kohalik arenduskeskus Kuressaare kesklinna. Teine on pigem eraalgatus, millele rajatakse koht vanasse kunstiidi vabrikusse Kõrgessaares.



Nelja ülikooli koostöös (Eestist, Šotimaalt, Tšehhist ja Norrast) alustati uuringut neljal biosfäärialal, mille sisuks on vaimse pärandi ja looduskeskkonna seosed. Aastaks 2024 lubavad teadlased anda otsustajatele-planeerijatele-poliitikutele juhised selleks, kuidas vaimset pärandit maastike planeerimisel arvestada ja kuidas sellest õppida. Eesti Maaülikool on selles koostööprojekti valinud oma uurimisobjektiks Hiiumaa.

Läänemere-äärsed biosfäärialad alustasid Rootsi eestvedamisel ettevalmistusi suurema Interregi projektitaotluse koostamiseks. Kaasas on pea kõik meie ühise mere ranniku ja saarte biosfäärialad. Eesmärk on merekeskkonna parandamiseks kasutada loodusel endal põhinevaid lahendusi. Näiteks vooluvete ja märgalade loodusliku oleku taastamist, meres paiknevate koelmute ja elupaikade

parandamist. Loomulikult tegeletakse projektis ka teadlikkuse suurendamisega biosfäärialade külastuskeskustes.

Käesoleva aasta lõpuks peaks valmis saama Lääne-Eesti saarestiku biosfäärialade uuendatud strateegia. Keskkonnaministeerium on seejuures avaldanud soovi luua kaks koordinaatori töökohta, et nende inimeste abiga hakata nimetatud strateegiat ellu viima.

Programmi MAB ekspert Toomas Kokovkin tutvustas Eesti biosfäärialade oma ettekannetes kahel rahvusvahelisel konverentsil: ICOMOSi korraldatud rannapärandi ja merekultuuri konverentsil Tallinnas augustikuus ja Tbilisi ülikooli kestlike maastike konverentsil septembris.

UNESCO ühendkoolide ja Läänemere projekti võrgustiku tegevused

Töövarjupäevad

Sel suvel ja varasügisel said 15 loodus- ja teadushuvilist noort jälle võimaluse saada töövarjuna eri valdkondade teadureid nende igapäevatoös, et näha mida põnevad teadusasetustes nii välitöödel, laboris kui ka arvuti taga tehakse. Tänavu pakkusid võimalusi näiteks Keskkonnaagentuur, RMK, Maa-amet, Eesti Mereinstituut, Eesti Meremuuseum, Tallinna Ülikool, Maaülikool ja Võrtsjärve Külastuskeskus, Vaibla Linnujaam, ettevõtte Single.Earth. Mõned osalenud õpilastest näeksid end pärast töövarju kogemust hea meelega teadusasetuses töötamas, teised tunneksid huvi pigem mõne seotud kõrvaleliala vastu või tegeleksid alaga edasi hobina.

Loodusvaatluste hooajaks valmisid juhendmaterjalid õpetajatele

UNESCO ühendkoolide võrgustiku Läänemere projekt töötas eelneva aasta jooksul välja kõigi õppeastmete loodusainete õpetajatele mõeldud õppe- ja abimaterjalid, mis aitavad õpetajatel oma õpilastega kooliümbruses, kohalikus looduses või õppesõitudel harrastusteaduslikke vaatlusi läbi viia. Materjalide loomise eesmärk

on teha õpetajatele mugavamaks ja meetoodilisemaks loodusvaatluste tegemine ning sealt saadavate tulemuste tõlgendamine ja harrastusteaduses kasutamine. Lisaks on materjalides ka erinevaid maailmahariduslike meetoodikaid, mis aitavad luua globaalseid seoseid ja lõimida loodusvaatlusi teiste õppeainetega, nagu kunst, kirjandus või inimeseõpetus.

Materjalid on saadaval [BSP kodulehel](#) ja [keskkonnahariduse](#) portaalis.

Rahvusvaheline õppelaager Saksamaal

7.–11. septembril toimus Saksamaal Schleswigi linnas rahvusvaheline õppelaager “Kestlikkus üle piiride”, kus osales ligikaudu 100 õpilast ja õpetajat Saksamaalt, Taanist, Poolast, Lätist, Soomest ja Eestist, kes on kõik UNESCO ühendkoolide Läänemere projekti võrgustiku liikmed.

Eesti delegatsioon koosnes kolmest õpilasest, kes kandideerisid edukalt laagrisse möödunud kevadel – Artur Alõmov Viimsi Gümnaasiumist, Laure Kivit Tartu Jaan Poska Gümnaasiumist ja Marta Näripä Tartu Hugo Treffneri Gümnaasiumist; kahest õpilaste endi poolt nomineeritud õpetajast – Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpetaja Olga Gerassimenko ning Viimsi Gümnaasiumi õpetaja Liina Kitt. Osales ka Läänemere projekti koordinaator Maria Ivanova.



Õppelaagris osalejad Eestist

Kõik osalejad töid laagrisse kaasa ühe kolmetunnise haridusliku töötoa kestliku arengu teemadel ning viisid selle läbi. Eesti töötuba oli loodud õpilaste endi poolt: noored valisid teemad, mis neile kõige rohkem korda lähevad (sooline võrdõiguslikkus, kliima ja keskkond ning energeetika) ning mõtlesid välja meetodid, kuidas nendel teemadel eakaaslastega mõtteid vahetada - töötoas oli nii mängu kui ka arutelusid. Samuti said õpilased osaleda teiste õpilaste ja õpetajate töötubades, mis olid väga mitmekesised ja põnevad.

Läänemere projekti koordinaatorite kohtumine Tartus

Läänemere projekti rahvusvahelised koordinaatorid kohtusid seekord Tartus 17.–18.novembril. Lisaks viie riigi koordinaatoritele osalesid ka õpetajad ja õpilased. Koos pakuti välja ideid, kuidas võrgustiku koordineerimist paremaks muuta ja millised võiksid olla prioriteedid järgmisel paaril aastal - õppeaasta teemaatikatest sotsiaalmeediani. Eestit esindasid õpilased ja õpetajad Gustav Adolfi Gümnaasiumist ja Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumist.

Konverentsi rahastas peamiselt UNESCO Saksamaa rahvuslik komisjon, samuti toetas selle toimumist Schleswig-Holsteini haridusministerium. Mõlema organisatsiooni esindajad tulid ise samuti Tartusse ning kohtusid UNESCO ERKi juhataja ja Eesti UNESCO ühendkoolide koordinaatoriga.

Filosoofiapäev Tartus

17. novembril toimus Tartus Tartu Ülikooli eetikakeskuse, UNESCO ERKi ja aktiivsete filosoofiaõpetajate koostöös korraldatud igaaastane filosoofiapäev. Seekordne fookusteema oli „Inimkonna tulevik. Inimloomuse suhe looduse ja tehnoloogiaga”.

Traditsiooniliselt algas päev aruteluga, kus seekord jagasid oma mõtteid Madis Vasser ning Liisa Puusepp, mõttevahetust suunas ja tagasisidet andis Mats Volberg. Arutelu teises

pooles läks sõnajärg õpilastele, kes selleks tarbeks olid eelnevalt lugenud Robert Pepperelli posthumanismi manifesti.

Pärast lõunat jätkati töötubadega – õpilaste töötoas, mida viisid läbi Tartu Ülikooli filosoofiatudengid, oli lisaks mõttetööle vaja demonstreerida ka oma käelist osavust. Õpetajate töötuba vedas Leo Luks. Üheskoos kaardistati olemasolev õppevara ning tutvustati kõike seda, mida õpetajad oma töös veel kasutada saaksid.



*Filosoofiapäeva arutelud TÜ eetikakeskuses
Foto: Mats Volberg*

KALENDER

1.11–22.12.2022

Läänemere [veebiviktoriin](#) kestlikust arengust

24.–25.11.2022

IPDC nõukogu Pariisis

28.11–03.12.2022

Vaimse pärandi komitee istung Rabatis

13.12.2022

Rahvusvahelise põliskeelte kümnendi avamine
Pariisis

15.–16.12.2022

Haagi konventsiooni II protokollu komitee istung
Pariisis